

ZAJÍMAVOSTI Z DÍLA KRISTÍNY ROYOVÉ

Ateismus v díle Kristíny Royové

V listopadu se slavívala “Velká říjnová socialistická revoluce“ a v 28. listopadu se narodil Bedřich Engels, tak si řekneme, jak se Royová dívá na ateismus. Byla svědkem hnutí „Pryč od Říma“, na vysokých školách se vyučovalo v pozitivistickém duchu, podle něhož může člověk vycházet jen ze zjiitelných faktů, nic za tím, nic vyššího neexistuje.

K.R. ví, že ateismus se nerodí v lidském srdci bez *příčiny*. Češi jsou skeptičtí k víře proto, protože se jim zošklivila víra, která jim byla vnucována po Bílé Hoře. Proto měli k víře daleko, a když nadešla svoboda, stvrdili svou skepsi i navenek hromadnými výstupy z církve. Autorka se nad tím pozastavuje v předmluvě knihy *Súsedia* i v knize samotné.

Jinou příčinou ateismu je obyčejná prostopášnost. Štefan Kračinský z románu *Bludári* je v důstojnických službách. Vidí, že nikdo z kolegů jeho šéfa v Boha nevěří, žijí rozmařile, dopouštějí se cizoložství, krádeží, porušují Desatero a – Boží trest nepřichází. Štefan se později setká i s ateistickými příručkami, což mu dodává jen další *záminku*, aby si dělal, co se mu zlíbí.

Royová líčí postavy zatvrzelých ateistů, jakým je varovný příklad knížete Juraje Hričovského v románě *Moc svetla*, který se dopustí úkladné vraždy. Je bohatý, sebejistý. Důvodem jeho ateismu je *pýcha a neochota činit pokání* ze všech hříchů. Kníže po celý život popírá Boha, posléze, když je dopaden a zatčen, mu zvláštní hlas v srdci říká, že se mýlil. Není již však schopen vzepřít se proti svému dosavadnímu smýšlení a končí sebevraždou.

Velmi pozoruhodný postřeh, který mi utkvěl v mysli, nacházíme v povídce *V pevné ruce*. Zámecký pán Hodolič zápasí na smrtelném loži s výčitkami svědomí, trápí ho konkrétní provinění, a varuje syna před hříchem. Syn otce chlácholí, připomíná mu své i jeho celoživotní ateistické a přesvědčení, které hlásají univerzitní učitelé, že smrtí vše končí, ale Hodolič syna jednoznačně zarazí: „Mlč, Michale, nevěř jim! To je dost dobré, dokud je člověk zdravý a má naději na život. Ale před smrtí všechno vypadá jinak. Já vím, že musím před Boha.“ Co k tomu dodat?

K.R. se nezmiňuje o ateistických vysokoškolských učitelích jen jednou. Ví, že mají vliv na celé generace, že zásadním způsobem formují mladé lidi a určují další vývoj společnosti. V knize *To, čo večne trvá* čteme: „Čo nás hubí a ničí, sú neveriaci, od Boha odpadnutí profesori. A práve preto nič nepozdvihne náš národ, iba veriaci vodcovia, ktorí sa majú vychovať z terajšieho dorastu.“ Ateistickou výchovu obstará své dceři Markýz Orano

z románu *Za vysokú cenu*. Tato výchova není založena jen na vědě, ale zároveň i na zákazu poskytnout Támar jakoukoliv informaci o křesťanství.

Ateisté, které Royová vykresluje, nejsou vždy zapřísáhlými odpůrci křesťanství, ale již ve své lhostejnosti vůči Kristu a duchovním hodnotám, jsou vlastně nevěrci, např. Bohuš Hričovský z románu *Moc svetla*. Je třeba si všimnout, že předstupněm ateismu je nevědomost a absence spoléhání na Boha v praktickém životě, s čímž se setkáváme již v povídce *Bez Boha na světě* u Martínkových spolusousedů. Krátké, na první pohled nedůležité pasáže konstatující absenci modlitby či důvěry v Boha velmi zvláště a hluboce promlouvají do duše čtenáře.

Royová ve svých dílech zachycuje ateismus v kontextu jeho příčin, důsledků, v kontextu jeho působení ve společnosti, v kontextu příběhů jeho stoupců. Ateismus je součástí dynamiky života. U některých vede k celoživotní zatvrzelosti, odkud není cesta zpět, u některých, díky Boží milosti, je překonán návratem k Bohu. *Ateismus není morálně neutrální* K.R. píše o ateismu realisticky, neschématicky, skrývá se v něm velký klam a velké nebezpečí, jeho moc ovšem není absolutní, je představován v konfrontaci s živou vírou v Ježíš Krista.

Marek Říčan

Příště: Vánoce v díle K. Royové